

**ZAVIČAJ IZ ARHIVSKIH SPREMIŠTA
(DRŽAVNI ARHIV U PAZINU)**

THE NATIVE REGION FROM ARCHIVAL REPOSITORY
(STATE ARCHIVES IN PAZIN)

Mladenka Hammer
Knjižnica Državnog arhiva u Pazinu
mladenka.hammer@dapa.hr

UDK / UDC 050:004
655.4:930.25
930.25(497.5Pazin):908
Pregledni rad / Review paper
Priljeno / Received: 30. 6. 2008.

Sažetak

Autorica najprije donosi historijat izdavačke djelatnosti Državnog arhiva u Pazinu, od početka (1964. godine) do danas. Zatim prelazi na sažetu analizu sadržaja i značenja časopisa *Vjesnik Istarskog arhiva*, navodeći i prethodne naslove, te niz omeđenih publikacija *Posebna izdanja*. Sagledava časopis u njegovu stručnom i prostornom okruženju. Sve to nastoji osvijetliti pod vidom zavičajnosti.

Ključne riječi: Državni arhiv u Pazinu; izdavačka djelatnost; zavičajnost

Summary

The author begins with a historical overview of the publishing activity of the State Archives in Pazin, from the beginning in 1964 until today. Then she presents a brief analysis of the contents and importance of the magazine *Vjesnik Istarskog arhiva* (*The Istrian Archives News*), including the publications that preceded it, as well as the series of monographs *Posebna izdanja* (*Special Editions*). She explores the magazine in its professional and geographic surroundings, and attempts to analyze the topic from a regional point of view.

Keywords: State Archives in Pazin; publishing activity; regionalty

Uvod

Istarski kulturni areal još je uvijek prilično nepoznat "ostatku" Hrvatske, a arhivi, uvriježeno, ostatku kulturnjačke zajednice i općinstvu u cjelini. Iz toga položaja nečega polupoznatog, iz arhiva u koji je teško doprijeti (parafraziram

opću predodžbu), iz “mračnih” arhivskih spremišta, uvijek rado govorimo jer nam je to prigoda da, barem povremeno, poljuljamo uvriježenu predrasudu o arhivu kao zatvorenom, više-manje dosadnom mjestu, te o Istri kao najčudnovatijem i najzagonetnijem dijelu Hrvatske.

Iznijet ćemo podatke koji mogu ilustrirati tezu o lokalnim nakladnicima koji su (ili trebaju biti) promicatelji zavičajnosti: poimence o Državnom arhivu u Pazinu kao zavičajnom izdavaču.

Vjesnik Državnog/Historijskog arhiva u Rijeci

Godine 1953. pokrenut je časopis *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci*¹ koji je imao zadatak da objavljuje i istarske teme, jer istarski arhiv još nije postojao. Istra je tada bila prilično “trusno” područje: to je bio prostor netom važeće rapalske granice, aktualnih Zona A i B, Slobodnog teritorija Trsta.² Stoga ne čudi činjenica da su Državni arhiv u Rijeci (od 1953.) i Historijski arhiv u Pazinu (od 1964.) tada bili jedini pokrajinski arhivi koji su imali svoj časopis. Bilo je neobično važno da ti krajevi budu arhivistički, povijesno, demografski i na druge načine “obrađeni”. Kao prvi programski zadatak *Vjesnika Državnog arhiva u Rijeci* navodi se objavljivanje važnog i nepoznatog arhivskog gradiva koje se odnosi na povijest Istre, Rijeke, Hrvatskog primorja i kvarnerskih otoka; sljedeći je zadatak objavljivati informativna pomagala – inventare, vodiče i regesta. Naglašava se objavljivanje glagoljskih tekstova. Ne zaboravljaju se ni znanstveni i stručni članci, ali najvažnije je ipak objavljivanje izvora kao temelja razvitka povijesne znanosti za ovo područje. U to vrijeme od arhivističkih časopisa izlazio je jedino *Arhivski vjesnik* Arhiva Hrvatske koji ima mnogo dužu i drugačiju povijest. To je časopis matičnog arhiva, koji postoji od 1848.,³ a časopis je utemeljen 1889. godine kao *Vjestnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog arhiva*.

Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu

Svega šest godina po osnivanju, pazinski Arhiv počeo je s izdavačkom djelatnošću. Počelo je tako da se on priključio Historijskom arhivu u Rijeci u izdavanju časopisa. Tako je *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci*, kako se zvao do petog broja, odnosno *Vjesnik Historijskog arhiva u Rijeci* od 1959. godine, sa sveskom 10(1964-1965) postao *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*. Ta se suradnja nastavila sve do 1989. godine, tj. do broja 31 koji je ujedno bio bibliografski broj.

¹ Časopis je 1959. godine promijenio naziv u *Vjesnik Historijskog arhiva u Rijeci*.

² Možda će čitateljima biti zanimljiv podatak koji dobro ilustrira kompliciranost spomenutoga stanja: jedan od službenih listova koji je u to doba izlazio na ovom području imao je naslov *Službeni list Vojne uprave Jugoslavenske armije Jugoslavenske zone Slobodnog teritorija Trsta i Istarskog okružnog narodnog odbora*.

³ Arhiv je postupno postajao samostalna ustanova, a uzeli smo godinu kada je ban Josip Jelačić imenovao Ivana Kukuljevića Sakcinskog upraviteljem Arhiva. Vidjeti: Hrvatski državni arhiv : stalni postav. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, [2008.]. Str. [2].

Nakon toga, 1990. godine riječki Arhiv izdaje svoj časopis, *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci*,⁴ a pazinski Arhiv 1991. izdaje prvi broj *Vjesnika Istarskog arhiva*. Dosad je izišlo deset brojeva *Vjesnika Istarskog arhiva*, a budući da se uglavnom radi o dvobrojima i trobrojima, to je ukupno pet svezaka: 1(1991), 2/3(1992-1993), 4/5(1994-1995), 6/7(1996-1997), 8/10(2001-2003).

Godine početaka izlaženja ovih časopisa, 1953. kada izlazi *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci* pa i 1964. kada se priključuje pazinski Arhiv te nastaje *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, godine su kada je arhivistika u nas tek u pojima, kad se arhivi kadrovski tek počinju ekipirati, kada stižu velike količine rinfuznog gradiva s terena. Trebalo je istovremeno zbrinjavati velike količine gradiva, stvarati temelje u struci i obavljati zahtjevan posao iz područja nadgradnje – izdavati časopis. Iako je on, sudeći iz prethodnog teksta, vjerojatno imao podršku utemeljitelja, financijera te samoga miljea, svejedno su glavni napor i odgovornost bili na samim arhivima, koji su godinama, osobito pazinski Arhiv, imali jedan velik i krucijalan problem – problem kadrova. Unatoč tomu, časopis je postigao i redovitost i dugovječnost.⁵

“Vjesnik Državnog/Historijskog arhiva u Rijeci” i “Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu” : što je objavljeno

Budući da časopise *Vjesnik Državnog/Historijskog arhiva u Rijeci* i *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* mi⁶ tretiramo kao jedan časopis, navest ćemo zajedno nekoliko primjera objavljenoga arhivskog gradiva.

Kao najbrojniju skupinu spomenut ćemo urbare. To su dokumenti u kojima se, formalno na načelu dogovora, a stvarno na temelju prisile, uglavljaju obveze seljaka prema feudalnom gospodaru. Oni predstavljaju izvrstan izvor za gospodarsku povijest, demografsku povijest, onomastiku. Tu su dva urbara Pazinskog feuda – iz 1498. godine i jedan iz 16. stoljeća, zatim Rašporski urbar iz 1395. godine, urbari i urbarski popisi Lupoglava (16. st.), Urbar Pićanske biskupije (početak 17. st.), te nekoliko urbara s riječkog i primorskog područja.

Druga su skupina kapitalnih dokumenata statuti. Dok su urbari karakteristični za Pazinsku knežiju, statuti su svojstveni mletačkom dijelu Istre.⁷ Tako imamo Statut Sv. Lovreča Pazenatičkog, Statut Grožnjana, Dvigradski statut, Statut Buzeta (kojemu je prvome objavljen i prijevod).⁸

Što se tiče glagoljskih dokumenata, koji su naglašeni u programskim smjernicama, taj zadatak je slabo ostvaren. Svega su tri rada na tu temu, a samo je jedan

⁴ Najprije kao *Vjesnik Povijesnog arhiva Rijeka*, pod kojim nazivom izlazi do 1996., odnosno do broja 38. Naime, riječki je Arhiv nastavio numeraciju zajedničkog časopisa, a pazinski numeraciju *Posebni izdanja*, što će se vidjeti u daljnjem tekstu.

⁵ *Vjesnik Istarskog arhiva* od 1992. godine ima dvobroje i jedan trobroj. U tom je razdoblju došlo do svojevrstne krize, a vrijeme će pokazati hoće li se ona nastaviti ili se radilo samo o epizodi.

⁶ Pod ovim mislimo na izdavače, autore i korisnike.

⁷ Statut je osnovni dokument koji regulira život jednog mjesta.

⁸ Sv. 10(1965), naporom dr. Mirka Zjačića, vrsnog paleografa, povjesničara i arhivista.

opsežniji. Radi se o transliteraciji glagoljskih bilježničkih spisa iz arhiva osorske općine (67 isprava od 76 sačuvanih). Rad, koji sadrži još i inventar arhiva osorske općine, objavljen je u prvom svesku *Vjesnika Državnog arhiva u Rijeci*, a autor je Leon Košuta.⁹

Od arhivističkih radova izdvojiti ćemo skupinu crkvenih arhiva i njihova arhivskog gradiva. Ona obasiže trideset jedinica. Doduše, petnaest od njih su izlaganja sa skupa (Znanstveni skup crkvenih arhivista u Rijeci, 2. lipnja 1971. godine). Ipak, iako su polovica manji i nepretenciozni radovi, ostaje činjenica da se radi o velikoj skupini, što pokazuje kako su arhivi u Pazinu i Rijeci zarana shvatili važnost crkvenih arhiva, i posljedično, evidentiranja crkvenog gradiva. Gledano pod vidom zavičajnosti, ti su radovi ilustrativni jer uglavnom obrađuju župne i samostanske arhive, a manje biskupijsko i vatikansko gradivo.¹⁰

Vjesnik Istarskog arhiva

Rečeno je da je 1990. godine prekinuta suradnja s riječkim Arhivom u pogledu izdavaštva, a zadnji zajednički broj bio je 31. Otada arhivi izdaju svaki svoj časopis: 1990. izišao je prvi broj *Vjesnika Povijesnog arhiva Rijeka* (od 1997. *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci*), a godinu dana poslije pojavljuje se *Vjesnik Istarskog arhiva*. Naravno da njihova sadržajna fizionomija bitno preteže prema Rijeci ili Istri već prema tome o kojem se časopisu radi. *Vjesnik Istarskog arhiva* nastavlja uređivačku politiku zajedničkog časopisa. Iste su i rubrike, s malim modifikacijama i promjenljivog redoslijeda: Rasprave i članci, Građa/Gradivo, Regeste i inventari, Iz arhivske teorije i prakse, Osvrti – prikazi – vijesti. Tematika je nakon razdvajanja pretežno istarska, a i glagoljski dokumenti javljaju se češće nego u nekadašnjem zajedničkom časopisu. Radi se o manjim dokumentima koje

⁹ Leon Košuta (Jelšani, Slovenija 1922. – Pariz, 2001.), književni povjesničar i filolog, bibliotekar Nacionalne knjižnice u Parizu. Posebno se bavio djelom Marina Držića i Marka Marulića, te glagoljaškom prošlošću kvarnerskoga kraja, za koju je objavio nekoliko značajnih i nezaobilaznih prinosna. Osim ovoga rada u *Vjesniku*, iz područja glagoljske paleografije izdvojiti ćemo još glagoljske protokole lošinjskih bilježnika Mikule Krstinića i Ivana Božičevića (1564.-1636.) – transliteracija 642 dokumenta objavljena kao br. 9(1988) *Radova Staroslavenskog zavoda*.

Zadužio je i hrvatsku arhivistiku objavivši, osim spomenutog inventara arhiva osorske općine (obasiže 140 stranica, a obuhvaća razdoblje od 1459. do 1945. godine) i inventare bivšega osorskog kaptola (Starine JAZU 45(1955)) i bivše osorske biskupije (Starine JAZU 43(1951)), potonji s Vjekoslavom Štefanićem. Vidjeti: Crnković, Goran. Leo Košuta (1922.-2001.) : In memoriam. // *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci* 43/44(2002), 425; Petrović, Ivanka. Leon Košuta : In memoriam (Jelšani, 31. ožujka 1922. – Pariz, 25. prosinca 2001.). // *Slovo* 54/55(2004-2005), 205-208.

Ovu smo napomenu sastavili namjerno opširnije jer Leona Košute nema u enciklopedijskim i leksikonskim priručnicima iz razdoblja Jugoslavije, što je razumljivo jer je bio politički emigrant (od 1954.), ali, nažalost, i na naše čuđenje, nema ga niti u priručnicima objavljenima u Republici Hrvatskoj nakon 1991. godine.

¹⁰ Biskupijsko se gradivo obrađuje u šest radova, a jedan je rad o gradivu iz Vatikanskog arhiva koje se odnosi na Riječko područje.

priređuje Dražen Vlahov, s tim da će se on pozabaviti i opsežnijim glagoljskim dokumentima u nizu *Posebna izdanja*.

U nekim je brojevima *Vjesnik Istarskog arhiva* rabio praksu objavljivanja radova sa skupova koje je redovito organiziralo Društvo arhivskih radnika Pazin-Rijeka. Tako su u sv. 2/3 objavljeni radovi sa skupa o Pazinu i Pazinštini, a dio sveska 6/7 posvećen je Svetvinčentu.¹¹ Radovi o Svetvinčentu objavljeni su i u posebnoj knjizi.

Niz “Posebna izdanja”

Usporedno s časopisom, od 1968. godine izlazi niz *Posebna izdanja*. To su omeđene publikacije, a u zajedničkom izdanju izišlo ih je deset (do 1988.). Državni arhiv u Pazinu, nakon prekida suradnje, nastavlja numeraciju zajedničkih *Posebnih izdanja*, tako da je njegov prvi samostalni svezak broj 11.

Od spomenutih deset, samo se dva posebna izdanja odnose na istarsku tematiku. To su svezak 2 i svezak 8. Svezak 2(1969) knjiga je Danila Klena: “Fratrija : feud opatije Sv. Mihovila nad Limom u Istri i njegova sela (XI-XVIII)”.¹² Već je iz naslova vidljivo da se glavnina sadržaja odnosi na gospodarski život samostana i okolnih sela, odnosno na međusobne odnose između samostana i seljaka. Na kraju je priloženo 38 cjelovitih dokumenata, na temelju kojih je i nastala studija. Knjiga je jedno od dvaju posebnih izdanja koja su rasprodana. Svezak 8(1984) studija je Bernarda Stullija “Istarsko okružje : 1825-1860”,¹³ u kojoj se s više vidova – povijesnog, demografskog, gospodarskog, obrađuje Istru u naznačenom razdoblju.

Kolo “Glagoljski rukopisi” u nizu “Posebna izdanja”

Za Arhiv u Pazinu slijedi razdoblje samostalnog izdavanja posebnih izdanja. Izišlo ih je ukupno sedam, od 1992. do 2008. godine, a sva su posvećena glagoljici. Tako je nastalo kolo *Glagoljski rukopisi* kojim je na neki način nadoknađen dug naših časopisa u pogledu objavljivanja glagoljskih tekstova.

Prvu, odnosno jedanaestu u nizu *Posebna izdanja*, priredio je Anđelko Badurina, a radi se o “kvaderni od dot crekav boljunskeh”, odnosno o knjizi primitaka i izdataka crkve u Boljunu od 1595. do 1660. godine.¹⁴ Knjiga sadrži uvod, preveden na talijanski, engleski, francuski i njemački jezik te transliterirani tekst samog rukopisa. Na početku je kratka kronika u kojoj se miješaju događaji iz seoskog

¹¹ Ciuffardi, Angelo. Svetvinčent : kratka povijest. // *Vjesnik Istarskog arhiva* 6/7(1996-1997 [i. e. 2002]).

¹² Klen, Danilo. Fratrija : feud opatije sv. Mihovila nad Limom u Istri i njegova sela (XI-XVI-II). Rijeka : Historijski arhivi u Rijeci i Pazinu, 1988. (Posebna izdanja ; 2).

¹³ Stulli, Bernard. Istarsko okružje : 1825-1860. Pazin : Historijski arhiv ; Rijeka : Historijski arhiv, 1984. (Posebna izdanja; 8).

¹⁴ Badurina, Anđelko. Boljunski glagoljski rukopisi. Pazin : Historijski arhiv, 1992. (Posebna izdanja ; 11. Glagoljski rukopisi ; 1).

života i veliki “svjetski” događaji. Glavnina teksta su “suhoparni” podaci o tome što se kupovalo i prodavalo i po kojoj cijeni. Ali i iz takvih podataka povjesničari znaju iščitati ne samo gospodarsku povijest, nego i društvenu povijest jer govore o običnim ljudima i njihovu svakodnevnom životu. Na kraju knjige je Dodatak koji se sastoji od nekoliko kazala, crteža i nekoliko stranica faksimilnih pretisaka. Ova je knjiga rasprodana.

Dvanaesti svezak *Posebnih izdanja*, odnosno druga knjiga u kolu *Glagoljski rukopisi* izlazi 1996. pod naslovom *Glagoljski rukopis iz Vranje u Istri (1609.-1633.)*.¹⁵ Potpisuje ju Dražen Vlahov, kao i sve iduće knjige. Nakon uvoda slijedi transliterirani tekst rukopisa i usporedo tekst na umjetnoj, suvremeno tiskanoj glagoljici. Zatim je faksimilno reproducirano nekoliko stranica, a na kraju su Prilozi (razni popisi i kazala). Radi se o bratovštinskoj računskoj knjizi. Kako su bratovštine bile pučke udruge, njihove knjige predstavljaju izvanredan izvor za izučavanje svakodnevice i života običnih ljudi, a to je upravo ono na što već duže vremena povijesna znanost usmjerava svoju pozornost. Tako Državni arhiv u Pazinu, objavljujući ovakve dokumente, na pravi način ispunjava jednu od svojih uloga, a to je da bude svojevrstan servis povijesnoj znanosti.

Tri godine kasnije, odnosno 1999., izlazi *Glagoljski rukopis iz Huma (1608.-1639.)*, treća knjiga u kolu *Glagoljski rukopisi*, odnosno trinaesta u nizu *Posebna izdanja*.¹⁶ Potpisuje ponovno Dražen Vlahov. O kakvom se rukopisu radi, citirat ćemo autora (str. 45): “Sačuvani zapisi odnose se na djelatnost bratovštine crkve Sv. Roka u Humu u razdoblju od 1608. do 1639. i govore o polaganju računa starih starješina, biranju novog starješine, popisu imovine koju je preuzimao novi starješina, te o ostvarenim prihodima i rashodima za vrijeme između dviju skupština. Primopredajna imovina bila je uglavnom specificirana kao primitak gotovog novca, primitak vina, ulja, pšenice, “masturi” te ostale imovine kao što su kuće, vinogradi i živina”. Osim uobičajenoga uvodnog dijela koji se bavi opisom dokumenta, uvod ove knjige sadrži i poglavlje “Iz prošlosti Huma”. Slijedi transliterirani tekst dokumenta, nekoliko faksimilnih stranica i prilozi (popisi i kazala).

Kao što se može primijetiti, sve ove knjige Dražena Vlahova imaju istu ili veoma sličnu strukturu. U strukturi četvrte knjige *Glagoljskih rukopisa*, odnosno četrnaeste u nizu *Posebna izdanja*,¹⁷ primjećujemo jednu novost, a to je da ona donosi faksimilni pretisak cjelokupnog dokumenta. Osobita je i po tematici. Ovo-ga puta autor se pozabavio jednom matičnom knjigom, i to glagoljskim zapisima u Knjizi krštenih, vjenčanih i umrlih iz Huma (1618.-1672.). U uvodu, osim opisa dokumenta, nalazi se i tekst o matičnim knjigama općenito te o matičnim knjigama u Istri. Iz Huma, gdje se zadržao u trećoj i četvrtoj knjizi, autor se u petoj

¹⁵ Vlahov, Dražen. *Glagoljski rukopis iz Vranje u Istri (1609.-1633.)*. Pazin : Povijesni arhiv, 1996. (Posebna izdanja ; 12. *Glagoljski rukopisi* ; 2).

¹⁶ Vlahov, Dražen. *Glagoljski rukopis iz Huma (1608.-1639.)*. Pazin : Državni arhiv, 1999. (Posebna izdanja ; 13. *Glagoljski rukopisi* ; 3).

¹⁷ Vlahov, Dražen. *Glagoljski zapisi u knjizi krštenih, vjenčanih i umrlih iz Huma (1618.-1672.)*. Pazin : Državni arhiv, 2003. (Posebna izdanja ; 14. *Glagoljski rukopisi* ; 4).

knjizi seli u susjednu župu, župu Roč, vraćajući se opet bratovštinskim knjigama, a nit koja povezuje ove dvije vrste gradiva su obični, "mali" ljudi čija imena i prezimena iščitavamo i u ovoj knjizi.¹⁸ Donosi opsežnu glagoljsku Knjigu crkve i bratovštine Sv. Bartolomeja (1523.-1611.) – transliterirani tekst i faksimilni pretisak. Knjiga je najopsežnija dosad, ima 643 str. Izišla je 2006. kao petnaesta u nizu *Posebna izdanja*.

Autor Dražen Vlahov ne posustaje u upotpunjavanju ove serije. Šesta knjiga, odnosno šesnaesta u nizu *Posebna izdanja*, naslovljena je *Knjiga oltara bratovštine Sv. Mikule u Boljuni (1582-1672) : glagoljski zapisi od 1582. do 1657. godine*.¹⁹ Također je opremljena potpunim faksimilnim pretiskom, a izišla je 2008.

Kao posljednja u kolu *Glagoljski rukopisi* objavljena je sedma knjiga, odnosno sedamnaesta u nizu *Posebna izdanja*, knjiga Zorana Ladića i Elvise Orbanića *Knjiga labinskog bilježnika Bartolomeja Gervacija (1525.-1550.)*.²⁰

Novе ideje : niz "Kolana od statuti"

S dolaskom pomlađene garniture arhivista, pokrenuta je 2007. godine nova nakladnička cjelina (niz). To je *Kolana od statuti*. Kao prvi u tom nizu objavljen je Dvigradski statut.²¹ Priredili su ga Jakov Jelinčić i Nella Lonza. Sastoji se od uvoda, faksimilnog pretiska, transkripcije i prijevoda s latinskog. Radi se o lijepom, nije pretjerano reći, impozantnom izdanju koje je odmah rasprodano. U uvodu, nakon napomena priređivača, donosi se tekst dr. Slavena Bertoše "Dvigrad i njegovo područje – povijesni pregled", te "Pravna baština Dvigradskog statuta" Nelle Lonza. Slijedi faksimilni pretisak izvornika koji je pisan latinskim jezikom i vrlo lijepim pismom, knjižnom goticom bolonjskog tipa. Transkripcija i prijevod teku usporedno, jedno s lijeve, a drugo s desne strane. Knjiga je zaključena kazalima i sažecima.

U planu je objavljivanje svih statuta koje Arhiv posjeduje.

Zaključak

Ako se osvrnemo na sve što je rečeno, može se zaključiti da izdavačka djelatnost Arhiva u Pazinu ima dugu i vrijednu tradiciju. Uzevši u obzir da on sam navršava tek pedeset godina, niz od dvadeset i jednoga sveska časopisa *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* i deset, zajedničkih s riječkim Arhivom, po-

¹⁸ Vlahov, Dražen. Glagoljski rukopis iz Roča : iz Knjige crkve i bratovštine sv. Bartolomeja (1523.-1611.). Pazin : Državni arhiv, 2006. (Posebna izdanja ; 15. Glagoljski rukopisi ; 5).

¹⁹ Vlahov, Dražen. Knjiga oltara bratovštine Sv. Mikule u Boljuni (1582.-1672.) : glagoljski zapisi od 1582. do 1657. godine. Pazin : Državni arhiv, 2008. (Posebna izdanja ; 16. Glagoljski rukopisi ; 6).

²⁰ Ladić, Zoran; Elvis Orbanić. Knjiga labinskog bilježnika Bartolomeja Gervacija (1525-1550). Pazin : Državni arhiv, 2008. (Posebna izdanja ; 17. Glagoljski rukopisi ; 7).

²¹ Statuta Communis Duorum Castrorum = Statut Dvigradske općine : početak 15. stoljeća / [priredili Jakov Jelinčić i Nella Lonza]. Pazin : Državni arhiv, 2007. (Kolana od statuti ; 1).

sebnih izdanja, pet svezaka samostalnog časopisa *Vjesnik Istarskog arhiva*, zatim šest svezaka samostalnih posebnih izdanja od kojih je stvoreno kolo *Glagoljski rukopisi* i još je otvoren novi niz *Kolana od statuti*, već samo količinski govori mnogo.

Objavljeni su brojni dokumenti, na različitim jezicima i različite "starosti", (a pazilo se da budu značajni), koji predstavljaju solidnu bazu za istraživače lokalne povijesti. Nešto manje ima stručno arhivističke tematike (obavijesna pomagala), a objavljene su i brojne rasprave i članci uglednih povjesničara. Tako izdavačku djelatnost Arhiva u Pazinu možemo definirati kao povijesno arhivističku, usmjerenu na povijest i arhivsko gradivo sjevernojadranskog područja, a u zadnjih petnaestak godina poglavito Istre.

Slika o Državnom arhivu u Pazinu kao izdavaču ne bi bila potpuna da ga kao takvoga ne stavimo u prostorni kontekst. "Vjesnik"²² je praktički jedini časopis takve vrste (ovdje mislimo na njegovu povijesno znanstvenu sastavnicu) na sjevernojadranskom prostoru koji neprekinuto izlazi u razdoblju nakon II. svjetskog rata do danas.²³ Tako je Državni arhiv u Pazinu (kao i Državni arhiv u Rijeci) nositelj crvene niti izdavaštva ovoga prostora na području povijesne znanosti (arhivistika, prilično raritetna struka, za arhiv se podrazumijeva). U vremenu kad se sve brzo rađa i brzo gasi, kad je čovjek nezadovoljan i razdražen stalnim promjenama koje više gotovo i ne može svladavati, jedna takva stalnost i pouzdanost zaista tješi i osvježava.

I još riječ-dviije o kvaliteti. *Vjesnik* slovi za ozbiljan i relevantan časopis, a kvaliteta mu nikad nije značajnije kolebala – na području relevantnosti sadržaja, znanstvene i stručne obrade sadržaja, ozbiljno shvaćenog recenziranja, jezika, korektorske urednosti.

Vratimo se zavičajnosti. *Vjesnik* je već desetljećima uronjen u lokalno, bez obzira na to što je u duhu vremena dolazilo do povremenih općinjenosti globalnošću, modernostima. Istodobno moderan po vrsnoći i po ozbiljnosti pristupa.

LITERATURA

Badurina, Anđelko. Boljunski glagoljski rukopisi. Pazin : Historijski arhiv, 1992. (Posebna izdanja ; 11. Glagoljski rukopisi ; 1).

²² Podrazumijevamo u svim razdobljima, izdavačkim promjenama i varijantama u naslovu.

²³ Časopis *Atti* koji izdaje Centro di ricerche storiche iz Rovinja izlazi kontinuirano, ali je nešto novijeg datuma – počeo je izlaziti 1970. Trojezični *Annales* iz Kopra, također redovit, još je mlađi (izlazi od 1991.). *Jadranski zbornik*, koji je počeo izlaziti 1956., u izdanju povijesnih društava Istre i Rijeke, izgubio je korak devedesetih godina (posljednji dosad, sv. 15/16 izišao je 1995.). *Problemi sjevernog Jadrana* Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci (počeo izlaziti 1963.) izlaze svake dvije do tri godine (dosad je izišlo osam svezaka). *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci* (počeo izlaziti 1990. nakon razlaza s Arhivom u Pazinu) najredovitiji je od svih. Ne zaboravljajući njegov historijat od 1953. godine, sada ćemo uzeti u obzir samo posljednjih dvadesetak godina: od 1990. do 2005. objavljeno je deset svezaka.

Ciuffardi, Angelo. Svetvinčent : kratka povijest. // Vjesnik Istarskog arhiva 6/7(1996-1997 [i. e. 2002]).

Crnković, Goran. Leo Košuta (1922.-2001.) : In memoriam. // Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci 43/44(2002), 425.

Hrvatski državni arhiv : stalni postav. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, [2008.]

Klen, Danilo. Fratrija : feud opatije sv. Mihovila nad Limom u Istri i njegova sela (XI-XVIII). Rijeka : Historijski arhivi u Rijeci i Pazinu, 1988. (Posebna izdanja ; 2).

Košuta Leo. Arhiv bivšeg osorskog kaptola. // Starine JAZU 45(1955), 291-310.

Košuta, Leo. Glagoljski lošinjski protokoli notara Mikule Krstinića i Ivana Božićevića. // Radovi Staroslavenskog zavoda 9(1988), 1-289.

Košuta, Leo. Glagoljski tekstovi u arhivu osorske općine. // Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci, 1(1953), 163-218.

Ladić, Zoran; Elvis Orbanić. Knjiga labinskog bilježnika Bartolomeja Gervazija (1525-1550). Pazin : Državni arhiv, 2008.

Petrović, Ivanka. Leon Košuta : In memoriam (Jelšani, 31. ožujka 1922 – Pariz, 25. prosinca 2001.). // Slovo 54/55(2004-2005), 205-208.

Statuta Communis Duorum Castrorum = Statut Dvigradske općine : početak 15. stoljeća / [priredili Jakov Jelinčić i Nella Lonza]. Pazin : Državni arhiv, 2007. (Kolana od statuti ; 1).

Stulli, Bernard. Istarsko okružje : 1825-1860. Pazin : Historijski arhiv ; Rijeka : Historijski arhiv, 1984. (Posebna izdanja ; 8).

Štefanić, Vjekoslav; Leo Košuta. Arhiv bivše osorske biskupije. // Starine JAZU 43(1951), 289-332.

Vlahov, Dražen. Glagoljski rukopis iz Huma (1608.-1639.). Pazin : Državni arhiv, 1999. (Posebna izdanja ; 13. Glagoljski rukopisi ; 3).

Vlahov, Dražen. Glagoljski rukopis iz Roča : iz Knjige crkve i bratovštine sv. Bartolomeja (1523.-1611.). Pazin : Državni arhiv, 2006. (Posebna izdanja ; 15. Glagoljski rukopisi ; 5).

Vlahov, Dražen. Glagoljski rukopis iz Vranje u Istri (1609.-1633.). Pazin : Povijesni arhiv, 1996. (Posebna izdanja ; 12. Glagoljski rukopisi ; 2).

Vlahov, Dražen. Glagoljski zapisi u knjizi krštenih, vjenčanih i umrlih iz Huma (1618.-1672.). Pazin : Državni arhiv, 2003. (Posebna izdanja ; 14. Glagoljski rukopisi ; 4).

Vlahov, Dražen. Knjiga oltara bratovštine Sv. Mikule u Boljunu (1582.-1672.) : glagoljski zapisi od 1582. do 1657. godine. Pazin : Državni arhiv, 2008. (Posebna izdanja ; 16. Glagoljski rukopisi ; 6).